

פרשת בא

(ע"פ הרב אליהו הופמן)

חלק גדול מפרשת בא מוקדש לדיני חג הפסח וקרבנו, קרבן פסח. קרבן פסח מותר לאכילה רק ליהודי. באשר לאינו יהודי אומרת התורה: "כָּל בֶּן נֶכֶר לֹא יֹאכַל בוֹ" (שמות י"ב, מ"ג).

הגמרא במסכת פסחים, דף ג, עמוד ב, מספרת סיפור מעניין מאוד, אודות אינו יהודי, שכנראה היה נראה מספיק יהודי, כדי שיצליח לרמות את הכוהנים, שנתנו לו להשתתף בקרבן הפסח.

ארמי אחד (גוי) היה מיודד עם הרב המפורסם, רבי יהודה בן בתירא, ונהג לעלות לירושלים כדי להשתתף בקורבן הפסח (בניגוד להוראות התורה). הוא נהג להתרברב עם רבי יהודה בן בתירא: "התורה אומרת: כָּל בֶּן נֶכֶר לֹא יֹאכַל בוֹ... וְכָל עֶרְל לֹא יֹאכַל בוֹ... [י"ב מ"ג, מ"ח], אולם תמיד מכבדים אותי בחלקים המשובחים ביותר!"

שאל אותו רבי יהודה בן בתירא: "האם אי פעם נתנו לך מזנב השה? תדע לך שזהו באמת החלק המשובח ביותר - כל השאר כאין וכאפס בהשוואה לזנב השה. בפעם הבאה, כשתהיה שם, אמור להם לתת לך לאכול מזנב השה!"

ובאמת, בפעם הבא, הוא ביקש מהם "תנו לי מזנב השה".

" זנב השה? אינו נאכל - הוא נשרף על גב המזבח" ענו לו. "מי אמר לך לבקש את זנב השה?"

אמר להם: "החכם הגדול, בן בתירא!"

רבי יהודה בן בתירא אמר לך לבקש את זנב השה? הם היו בהלם. הם פתחו בחקירה, ומצאו שהאיש אינו יהודי, ואסור לו להשתתף בקורבן הפסח. שלחו מסר לרבי יהודה: " שלום לך ר' יהודה בן בתירא, דאת בנציבין (שאתה נמצא בנציבין- עיירה רחוקה) ומצודתך פרוסה בירושלים!"

הגמרא מספרת את הסיפור הזה, כביכול, כדי להוכיח את חכמתם של חכמינו; איך הצליח רבי יהודה בן בתירא להערים על הארמי ולגרום לו לחשוף את עצמו, ללא ידיעתו. אולם על פניו, הסיפור נראה מוזר מאוד ובמידת מה, לא סביר.

תארו לעצמכם שודד בנק, שביתו גובל לבית של מפקד המשטרה. הוא מתהדר ביהירות בערמומיותו לפני שכנו השוטר "חסר הישע", שלמרות שהוא מודע לחלוטין לעסקיו הבלתי חוקיים של האיש, לעולם לא הצליח לתפוס אותו על חם.

יום אחד, מפקד המשטרה בא עם תוכנית: " אם אתה באמת רוצה לעשות שוד מוצלח, הוא אומר למכרו הפושע, "לך לבנק שבפינת רחובות הרצל ורוטשילד, היום בשש בערב.

מתוכננת העברה של סכום גדול – תוכל לעשות בשוד אחד יותר ממה שאתה עושה בדרך כלל בחודש שלם!"

" באמת! איזה רעיון מבריק!" אומר השודד, עם גיחוך מכוון רחב על פניו: "מדוע פשוט לא אפגש אותך שם?! אתה תהיה חייב לקום הרבה יותר מוקדם כדי לתפוס את השרץ הזה..."

אילו הארמי היה פיקח מספיק כדי להסתובב במשך שנים רבות סביב הכוהנים, בלי אפילו לעורר את חשדם, איך לא עלה על דעתו, שרבי יהודה הכין לו מלכודת טיפשית? האם הוא באמת חשב, שאחד החכמים הגדולים ילך עד כדי לעזור לו בתחבולתו?

המהרש"ל (רבי שלמה לוריא [1510-1574]) מציע הבנה חדשה מבריקה בגמרא הנ"ל. הוא מסביר שרבי יהודה בן בתירא אמר לארמי, " אתה חושב שאתה עובד אליהם? הם משטים בך. הם יודעים שאינך יהודי."

"לא יתכן – התורה אומרת " כָּל יָמֶיךָ לֹא יֵאָכֵל בּוֹ!"

"אחה זה? זה רק מתייחס לחלק המשובח ביותר שבקרבת פסח – בזבב השה. כל החלקים האחרים ניתנים לאכול לכל אדם (כמובן, הדבר אינו נכון)! אמור נא לי – האם נתנו לך אי פעם לאכול מזבב השה?"

"לאמיתו של דבר, לא."

"אם כן, אתה רואה: זה פשר הדבר! אמרתי לך. הם יודעים שאינך יהודי; זאת הסיבה שלא נתנו לך אף פעם לאכול מזבב השה!"

הארמי ידע שרבי יהודה טעה. הוא היה פיקח מספיק, כדי להכיר אם הם השתכנעו בתחפושת שלו, והוא ידע, ואכן כך היה, שהם השתכנעו. "לא נכון; הם חושבים שאני יהודי – אני בטוח בזה. רק במקרה לא קבלתי מזבב הזה. הרי בסופו של דבר, לא כל אחד יכול לקבל ממנו."

"אתה יודע מה," אמר לו רבי יהודה "נקבע את הדבר אחת ולתמיד. אם אתה צודק, והם חושבים שאתה יהודי, תוכיח את זה. השנה, כשתהיה שם, אמור להם שלא תסכים לקבל דבר אחר מאשר זבב השה. ואני אומר לך, שהם לא יתנו לך, כי הם יודעים שאינך יהודי."

לארמי, שהסיק מסקנה נכונה שלא היה לכוהנים שמץ של מושג שהוא אינו יהודי, לא הייתה שום סיבה לדאגה – זה לפחות מה שהוא חשב. הוא ניגש לכוהנים, וביקש מהם את זבב השה, "החלק הטוב ביותר – החלק שרק ליהודים מותר לאכול (מצמוץ, הנהון בראש)". השאר הוא כבר היסטוריה (כפי שהיה הארמי- עיין ההמשך בגמרא).

יתכן שברמה שונה, גישתו של רבי יהודה, בטיפולו בארמי הפושע, מספקת לנו סוג של תובנה בשאלה איך להתמודד עם השגיאות והמגרעות של עצמנו. החסידות מלמדת שההרגשה של חוסר ערך וייאוש, אשר מכלים את נפש היהודי שהודח לדבר עבירה, גרועים הרבה יותר מהעבירה עצמה. קיימות הלכות של חזרה בתשובה העוזרות אותנו

ליישר את פשעינו. מאידך גיסא, על ידי הגדלת התלהבותנו ללימוד תורה ומצוות, אנחנו מקווים שפשעינו יתבטלו, במובן מסוים, על ידי האור הגדול של התורה. אבל לייאוש ולחוסר התקווה, שמגיעים בעקבות החטא, היכולת לשלוח אותנו משתלשלים כלפי מטה, דוחפים אותנו לחטאים הרבה יותר גרועים מאלה שהביאו אותנו מראש במקום הזה, ואפילו לאובדן אמונה מוחלט.

כולנו עושים טעויות; הדבר בלתי נמנע. כשאנחנו מרגישים התחלת ייאוש, הדבר הגורלי הוא לשים בפרספקטיבה את פשעינו וחטאינו. יתכן בהחלט שטעינו אפילו קשות, ובכל זאת, אם מסתכלים שנית על חיינו אנו, אנחנו בלי ספק נמצא שטחים אחרים שבהם הצטייננו, או לפחות מספר נקודות חיוביות, שאפילו הקטנה שבהן מאוד אהובה בעיני הקב"ה. ספרי חסידות מורים, כשם שיש מצווה לתת לאחרים ליהנות מהספק, כך לפעמים עלינו לתת לעצמנו ליהנות מהספק. בהתמקדותנו בתכונותינו החיוביות, אנחנו מעניקים לעצמנו נקודת זינוק שממנה נוכל להתחיל התחלה חדשה, כאילו מונעים על ידי החטא לרמות חדשות של התלהבות והקדשה בקיום מצוות התורה.

כשיצר הרע לוחש לאוזנינו מחשבות של ייאוש ודיכאון ("הבאתי אותך לבצע הפשעים הגרועים ביותר"), אנחנו צריכים לענות כמו רבי יהודה בין בתירא לארמי, "אתה חושב שזה הגרוע ביותר?! אולי הצלחת להכשיל אותי בשטח קטן, אבל הייתי רוצה לראות שאתה תביא אותי ל-..." (כאן המקום בו אנחנו ממלאים את האזורים בהם, ברוך ה', לא מעדנו; הנקודות החיוביות שבהם אנחנו שופטים את עצמנו בעין יפה). אפילו אם בייאושנו, אנחנו מרגישים את עצמנו ריקים מכל נקודה חיובית, הגמרא במסכת קידושין, דף מ'ט, עמוד ב', אומרת שלהימנע מעבירה, גם זו מצווה, וגורמת נחת רוח להקב"ה. גם אם אנחנו מוצאים טעויות בשטח זה או אחר, קיימים לבטח שטחים שבהם לא כשלנו (אכילת כשר, שמירת שבת, הימנעות מיחסי אישות אסורים, וכו').

אין אנו דוגלים בסגירת עין על מחדלינו וטפיחת שכם לעצמנו לשטחים המעטים שבהם התנהגותנו היא טובה יותר; לטווח הארוך, אנחנו צריכים לשאוף להקדיש את חיינו ומרצנו להיות בני תורה הטובים ביותר שאפשר. אבל בטווח הקצר, כשהייאוש מביא אותנו לסף של הרמת ידיים, עלינו להזכיר לעצמנו, שאין אנו גרועים עד כדי כך, במידה שהיצר הרע רוצה לשכנע אותנו, מצב זה יכול לתת לנו את הדחיפה להביא אותנו לנוע בכיוון הנכון.